

فهرست کتابهای منتشره معاونت اسناد

سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

شهلا عیوض زاده

چکیده

متن حاضر، فهرستی است از کتابهای اسنادی منتشر شده در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران که با موضوعات مختلف تدوین شده است. در این مبحث، سعی شده با ارائه فهرست توصیفی و چکیده‌ای مختصر از موضوع کتابها، زمینه آشنایی مخاطبان با منابع مذکور فراهم گردد.

مقدمه

تداوم و حیات و بالندگی هر حوزه فرهنگی و تمدنی، در گرو شناخت بسامان میراث گذشته، سنجش و تدارک توان امروز، و تعقیب هدفهای درخور و سنجیده در حرکت به سوی فرداست. بازیابی، طبقه‌بندی و تنظیم میراث معرفتی و همچنین تلاش برای انطباق آن با نیازهای روز، بستری فراهم می‌آورد تا هر تمدن با تکیه بر هویت و آرمانهای خویش، به گفتگو و تعامل با فرهنگها و تمدنهای دیگر بنشیند؛ امروز خود را بشناسد و بنمایاند و طرحی نو دراندازد و فردایش را بنیان نهد. این همه، در جهانی که دامنه علوم و معارف بشری، گسترشی روزافزون دارد و شاهراههای ارتباطات روبه تزاید است، ایجاد نظامهای ساماندهی و عرضه مناسب اطلاعات را ضروری تر می‌سازد. بدون این نظامهای اطلاع‌رسانی و بدون مهارت در اطلاع‌یابی، هرگونه مطالعه یا پژوهش، دشوار و در مواردی غیرممکن می‌گردد. برنامه‌ریزی برای توسعه فرهنگی نیز بر منابع اطلاعاتی دقیق

استوار می‌باشد. در این میان منابع مرجع از ارکان اصلی به شمار می‌رود. هرچند این آثار خود از تحقیق مایه می‌گیرد ولی هیچ پژوهنده‌ای نیز از مراجعه به آن بی‌نیاز نیست. شناسایی مرجع مناسب و دستیابی به آن، نقطه آغازین پاسخگویی و مطالعه بنیادی است.

فهرستها، از مهم‌ترین مراجع به شمار می‌آیند که اهمیت آن بر پژوهشگران و محققان پوشیده نیست. متن پیش‌رو، فهرستی است از کتب اسنادی منتشره سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران که با موضوعات مختلف و با استناد به گنجینه اسناد موجود در سازمان، تهیه و منتشر شده‌اند. در این مبحث سعی شده است با تهیه فهرست توصیفی از کلیه کتب منتشره در سازمان اسناد و کتابخانه ملی، معرفی اجمالی و چکیده‌ای از موضوع کتابها برای آشنایی مخاطبان و محققان ارائه شود.

☒ آرشیو، اهداف، وظایف و تشکیلات. تهران:

سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۶۹.

کتاب حاضر، مجموعه مقالات ترجمه شده از آرشیو و بایگانی راكد است. مقاله اول با عنوان آرشیو، اهداف، وظایف و تشکیلات، از انتشارات شورای جهانی آرشیو، به نحوه انجام فعالیتها و شناخت نیازها، ابزارها و وسایلی می‌پردازد که در جهت انجام بهینه وظایف آرشیو، می‌باید بدان توجه کرد. مبحث دوم، لزوم و اهمیت آرشیو و بایگانی راكد است که در آن هدفها، وظایف، تشکیلات آرشیو ملی، اصول و

روشها و مقررات امحای اوراق زائد را بررسی می کند. قوانین و مقررات آرشیو، مبحث بعدی است که به مدیریت تخصصی اسناد، اداره امور آرشیو، قوانین تجزیه و تحلیل و قوانین و مقررات جاری آرشیو حدود ۱۲۰ کشور می پردازد.

✎ **طاہر احمدی، محمود. تلگرافات عصر سپهسالار (خط تبریز ۹۵-۱۲۹۶). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۰.**

مجموعه حاضر، شامل تلگرافهایی است که در دوره میرزا حسین خان سپهسالار، از ۱۹ ربیع الاول ۱۲۹۵ تا ۲۹ ربیع الاول ۱۲۹۷ق. بین تهران و تبریز مخابره شده است. تلگرافها، حاوی آگاهیهای درباره اوضاع اداری، وضعیت ارتش بویژه افواج مستقر در آذربایجان، اوضاع اجتماعی آذربایجان و غیره است. این تلگرافها، تا حد زیادی ماهیت دولت سپهسالار را - که همواره در پی ترقی، برقراری عدالت و رفع فساد بود - نشان می دهد. میرزا حسین خان سپهسالار - که از زمان صدارت امیرکبیر وارد خدمت دولتی گردید - همواره درصدد ایجاد طرحی نو بود تا حکومت استبداد را دگرگون سازد.

✎ **کشاورز، فتح الله. نهضت جنگل، اسناد محرمانه و گزارشها. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۱.**

این مجموعه، مشتمل بر ۱۷۶ سند از دوره هفت ساله قیام جنگل براساس نوع مبارزات و موقعیتهای مختلف است که در چهار مرحله مورد بررسی قرار گرفته است. مرحله اول، از آغاز شکل گیری مبارزات، شوال ۱۳۳۳ تا انقلاب کبیر ۱۹۱۷ شوروی تا آخر ذیحجه. مرحله دوم، از انقلاب شوروی تا تسلیم شدن حاجی احمد کسمایی و دکتر حشمت، شعبان ۱۳۳۷. مرحله سوم، از شعبان ۱۳۳۷ تا شعبان ۱۳۳۹ یعنی زمان توافق انگلستان و شوروی و قرارداد دولت ایران و شوروی برای خاموش کردن نهضت جنگل. مرحله چهارم، از شعبان ۱۳۳۹ تا دوم ربیع الثانی ۱۳۴۰، شهادت میرزا کوچک خان.

✎ **عباسی، محمدرضا. حکومت سایه ها، مکاتبات محرمانه و سیاسی میرزا حسین خان سپهسالار. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۲.**

مجموعه فوق، شامل نامه ها و تلگرافهایی از میرزا حسین خان به ناصرالدین شاه و بعضاً جواب شاه به او و در مواردی از درباریان دیگر و اطلاعاتی درباره اوضاع داخلی و روابط خارجی دوره ناصری و خصوصاً شخصیت و عملکرد میرزا حسین خان می باشد. به طور کلی ایام قدرت سپهسالار را به عصر حکومت سایه ها به لحاظ سیاست خارجی و بسط نفوذ بیگانگان، به دو دوره تقسیم کرده اند: دوره صدارت تا عزل و دوره عزل تا پایان عمر. وی کاملاً از سیاست انگلستان تبعیت می کرد که نمونه بارز آن، اعطای امتیاز رویترو و ایجاد فراموشخانه بود.

❑ اسناد منتشر نشده از سیاستهای نظامی سپهبد رزم آرا در جنوب غرب کشور (کرمانشاه - لرستان). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، مدیریت غرب کشور، ۱۳۷۲.

کتاب حاضر، اسنادی منتشر نشده از مکاتبات سپهبد حاجی علی رزم آرا با سران عشایر در استانهای کرمانشاه و لرستان است. رزم آرا - که در آن زمان با درجه نایب سرهنگی، کفالت فرماندهی فوج مستقل منصور کرمانشاه و لرستان را عهده دار بود - از سوی رضاشاه مأموریت یافته بود تا ناامنیهای موجود در آن نواحی را برطرف سازد. اسناد و مدارک مورد بحث، نشان دهنده طرحهای عملیاتی، شیوه اجرای آنها و به کارگیری نیروهای محلی و مانند اینهاست.

❑ بیات، کاوه؛ کوهستانی نژاد، مسعود. اسناد

مطبوعات ۱۲۸۶ - ۱۳۲۰ ش. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۲، ۴ جلد.

کتاب، شامل مجموعه اسناد و مدارکی است که تاریخ تحولات مطبوعاتی ایران را از بدو پیدایش دولت مشروطه تا سقوط نظام رضاشاهی در شهریور ۱۳۲۰ در برمی گیرد. بخش اعظم کتاب، شامل رشته مکاتباتی است که به صدور امتیاز روزنامه یا مجله، کم و کیف انتشار جراید دولتی و نیمه دولتی، قانون مطبوعات، سانسور و توقیف جراید، و همچنین اسنادی درباره جراید خراسان و اصفهان، کمیسیون مطبوعات، پرورش افکار و جراید گیلان اختصاص یافته است؛ اسنادی پراکنده از فعالیتهای روزنامه نگاران برجسته ای چون ملک الشعرا، سید ضیاءالدین طباطبایی، شیخ احمد بهار، سید اشرف الدین گیلانی (نسیم شمال)، دهخدا، نفیسی، صورنگر و بسیاری دیگر.

❑ عباسی، محمدرضا؛ بدیعی، پرویز. شهریار

جاده ها، سفرنامه ناصرالدین شاه به عتبات.

تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۲.

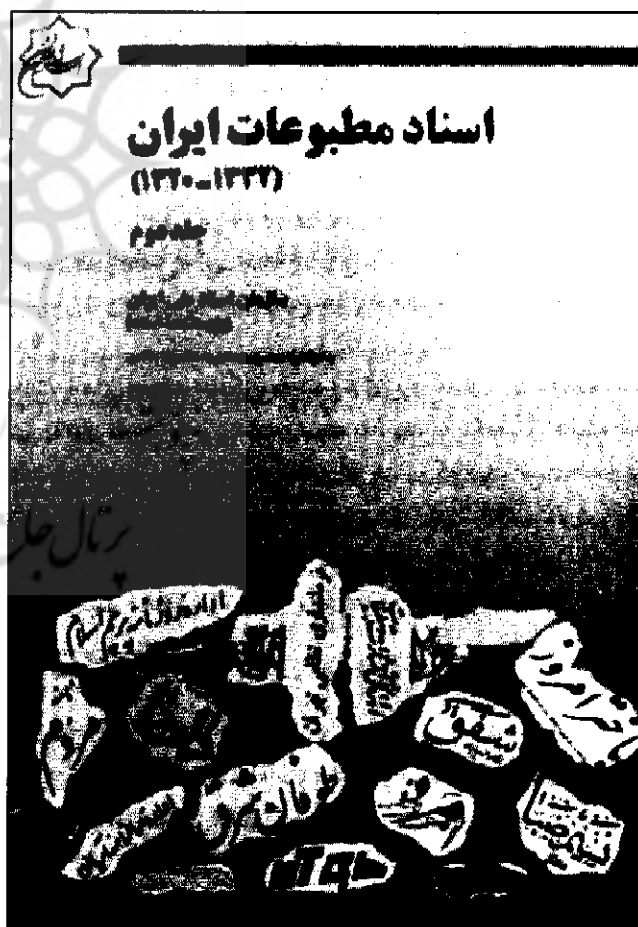
روزنامه سفر به عتبات عالیات، از جمله نسخه های دستنویس موجود می باشد که روشنگر نقاط تاریکی از تاریخ پنجاه سال پادشاهی و وضعیت اجتماعی دوران سلطنت مطلقه ناصرالدین شاه است. این سفرنامه، گزارش روزانه سفر به عتبه مقدسه و بازگشت از آن است. مخارج سنگین، تشریفات، فقر عموم و بی عدالتی، مواردی است که در این سفرنامه کاملاً نمایان است.

❑ عباسی، محمدرضا. از حریم تا حرم، سفرنامه

عتبات ابوالحسن خان فخرالملک (اردلان). تهران:

سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۲.

کتاب، با استناد به اصل دستنوشته ابوالحسن خان فخرالملک، حاوی خاطرات سفر وی به عتبات عالیات در سال ۱۳۰۴ق. است. حاجی ابوالحسن خان، از اولاد خاندان کهن اردلان کردستان و از سوی دیگر مربوط به خانواده

قاجار است. مادرش طوبی خانم، دختر عباس میرزا نایب السلطنه و پدرش از نوادگان امان‌الله خان اردلان، والی کردستان بود.

☒ **دلفانی، محمود. فرهنگ ستیزی در دوره رضاشاه، اسناد منتشر نشده سازمان پرورش افکار (۱۳۱۷-۱۳۲۰ش). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۷۵.**

مجموعه فوق، تلاشی است در جهت پدید آوردن زمینه‌های پژوهشی تاریخ فرهنگی و اجتماعی ایران در دوره رضاشاه. این کتاب، با بررسی اسناد سازمان پرورش افکار، سیاستها و اهداف برنامه‌های فرهنگی رضاشاه را نمایان می‌سازد و وضعیت فرهنگی و اجتماعی آن دوره را مشخص و برجسته می‌نماید و واکنشهای اجتماعی را در مقابل اقدامات و اصلاحات فرهنگی، اجتماعی آشکار ساخته و نظام دیوانسالار و تشکیلات اداری آن دوره را در تعامل با جریان‌های فرهنگی، نمایان تر می‌سازد.

☒ **طاهر احمدی، محمود. اسناد روابط ایران و شوروی در دوره رضاشاه (۱۳۰۴-۱۳۱۸ش). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۷۴.**

انقلاب بلشویکی در روسیه و پس از آن حکومت رضاشاه در ایران، هریک به نوبه خود سبب دگرگونیهایی در روابط میان دو کشور ایران و شوروی شد که پاره‌ای از این دگرگونیها، در مجموعه این کتاب گنجانده شده است. اسناد مورد بحث، فاصله زمانی بین ۱۳۰۴ تا مرداد ۱۳۱۸ش. و موضوعهایی چون روابط سیاسی، اقتصادی، سرحدات، مهاجران و روابط فرهنگی بین دو کشور را دربرمی‌گیرد.

☒ **قاضیها، فاطمه. اسنادی از روند اجرای معاهده ترکمانچای (۱۲۴۵-۱۲۵۰ق). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد،**

۱۳۷۴.

جنگهای ایران و روسیه که در دو دوره دهساله و دو ساله در فواصل سالهای ۱۲۱۸-۱۲۲۸ق. و ۱۲۴۱-۱۲۴۳ق. روی داد و به انعقاد معاهده ترکمانچای منجر گشت، یکی از غم‌انگیزترین و سرنوشت‌سازترین حوادث تاریخی کشور ما به شمار می‌رود. کتاب حاضر، به بررسی اسناد نحوه اجرای معاهده ترکمانچای، جانشین گریایدوف و نحوه پرداخت غرامتهای جنگی می‌پردازد. در فصل نخست، تاریخچه روابط ایران و روس و در فصل دوم معرفی سفرای روس مجری عهدنامه و در پایان، فهرستها آورده شده است.

☒ **آذری شهرضایی، رضا. دولت ایران و متخصصان مهاجر آلمانی (۱۳۱۰-۱۳۱۹). تهران:**

اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۷۹.

کتاب، مجموعه ای غنی از اسناد و مدارک درباره امیرکبیر، اصل نامه ها و نوشته های وی است. نامه های امیرکبیر به ناصرالدین شاه، چند نامه از ناصرالدین شاه به امیرکبیر، نامه های امیر به دیگران در دوران صدارت، اسناد و نوشته های گوناگون درباره امیر و داستانهای تاریخی درباره امیرکبیر. بخش پایانی، مشتمل بر گزارش وزیر مختار ایران در فرانسه به امپراتور آن کشور در باب اوضاع داخلی ایران است که این گزارش همراه با اصل فرانسوی آن، در یکی از آلبومهای بیوتات سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران نگهداری می شود.

✧ یزدانی، مرضیه. اسناد مهاجرت یهودیان ایران به فلسطین (۱۳۰۰-۱۳۳۰ش). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۷۴.

در این مجموعه، مؤلف سعی کرده با استفاده از اسناد رسمی، به پاسخ پرسشهایی دست یابد که در تهییج یهودیان ایران نقش اساسی داشته است. سؤالاتی از این قبیل که آیا فشار مذهبی یا تنگناهای اقتصادی منشأ بروز مهاجرت شده؟ یا جنبه های قومی و مذهبی و تبلیغات و اقدامات صهیونیسم در این راستا نقش اصلی را ایفا می کرد؟ پژوهش فوق، در صدد است با استناد به اسناد منتشر نشده و موجود در خزانه اسناد ملی ایران، این موضوع را در چارچوب اطلاعاتی اسناد، بررسی کند و نیز ضرورتهای این بحث را در قالب تاریخ اجتماعی ایران، وضعیت یهودیان در دوران پهلوی اول و ابتدای حکومت پهلوی دوم بیان می کند.

✧ میرانصاری، علی. اسنادی درباره نیما یوشیج، تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۷۵.

کتاب حاضر، به مناسبت بزرگداشت یکصدمین سالروز تولد نیما، در راستای انتشار اسناد ادبیات معاصر ایران و براساس دستنوشته های نیما و راپرت وزارت معارف درباره

سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۷۴.

اسناد گردآمده در این مجموعه، از سوی نشانگر تلاش متخصصان یهودی آلمان برای گریز از آلمان هیتلری و پناه گرفتن در ایران است و از سوی دیگر، بیانگر کوشش سیاستمدارانی مانند حسن تقی زاده، حسنعلی غفاری و فتح الله پاکروان برای جذب این متخصصان به ایران است. بخشی از سیاستهای دولت ایران در طی سالهای ۱۳۱۰-۱۳۱۹ش، متأثر از این واقعه بین المللی یعنی تمایل یهودیان به مهاجرت از آلمان بوده و اسناد ارائه شده در این مجموعه، دارای همین محدوده زمانی است.

✧ آل داود، علی. اسناد و نامه های امیرکبیر (و داستانهای تاریخی درباره او). تهران. سازمان

اوست و از نظر زمانی، یک دوره تقریباً سی ساله را از زندگی نیما (از پانزده تا چهل سالگی ۱۳۱۸-۱۲۱۹ش.) در برمی گیرد. مقاله‌هایی چون: نیما یوشیج از تولد تاسی سالگی اثر سیروس طاهباز، نیما و مدرسه سن لوئی اثر دکتر کیانوش کیانی هفت لنگ، نیما در بارفروش کار جواد نیستانی، سفرنامه بارفروش اثری نویافته از نیما کار علی میرانصاری، نیما و مجله موسیقی اثر مهرداد ضیائی و مقاله پایانی، به معروف‌ترین اثر نیما یعنی منظومه افسانه ترجمه ایرانشناس فرانسوی، رژه اسکو مربوط است که آن را محمدجواد شمس جمع آوری کرده است.

☒ **سلامی، غلامرضا؛ روستایی، محسن. اسناد مطبوعات ایران (۱۳۲۰-۱۳۳۲). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۷۴، ۴ ج.**

مجموعه حاضر، شامل اسناد مطبوعات ایران در سالهای ۱۳۲۰-۱۳۳۲ش. است. جلد اول، اختصاص به اسنادی دارد که مربوط به روزنامه خاصی نیست، بلکه نمایانگر مسائل گوناگونی است که به مطبوعات مربوط بوده است. مجلدات بعدی، هر کدام شامل اسنادی است که هر یک به روزنامه خاصی اختصاص دارد. بخش اعظم اسناد این مجموعه، به مقررات و قوانین حاکم بر مطبوعات نظر دارد. قانون مطبوعات و اصلاحات مربوط به آن، تعدادی از اسناد نیز بیانگر زمینه پیدایش برخورد با جرایم، توقیف آنان و انتشار مجدد با اسامی جایگزین، گرانی و کمبود کاغذ، شرکت مطبوعات ایران در نمایشگاه بین‌المللی مطبوعات در خارج از کشور و مسائلی از این قبیل است.

☒ **نیکپور، مجید. کرمان در آئینه تاریخ، منتخبی از اسناد کشف حجاب در کرمان (۱۳۱۴-۱۳۴۸). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۵.**
موضوع کتاب، درباره مسئله حجاب و فراز و فرودهای آن در سالهای ۱۳۱۴-۱۳۴۸ش. در کرمان است.

☒ **طیرانی، بهروز. اسناد احزاب سیاسی ایران (۱۳۲۰-۱۳۳۰). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۷۶، ۲ جلد.**

با حمله نیروهای متفقین به ایران و کناره‌گیری رضاشاه، مبارزان و روشنفکران جامعه به منظور کسب حقوق غصب شده، به ایجاد تشکلهای صنفی و سیاسی اقدام کردند. در این کتاب، اسناد نزدیک به هفتاد حزب - که در فاصله سالهای ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۰ش. در نقاط مختلف کشور تأسیس شده و به فعالیت پرداخته‌اند - گردآوری شده است. اسناد هر حزب به طور جداگانه و مجزا آورده شده و در هر بخش اساسنامه، مراسمنامه، اسناد محرمانه و عادی دسته‌بندی شده است. تاریخچه حزب، نحوه تأسیس، مؤسسان و فعالان خبری، ارگانهای مطبوعاتی آن روابط و ایدئولوژی حزب مذکور نیز ذکر شده است.

ملی ایران، مدیریت شمال غرب، ۱۳۷۶.

نسبانه نویسی، یکی از شاخه‌های تاریخنگاری است که در شناخت زوایای مختلف تاریخ مورد استفاده فراوان قرار می‌گیرد. در این کتاب، به بررسی شجره‌های خانوادگی سادات تبریز - که از مهم‌ترین خاندانهای سادات می‌باشند - پرداخته شده است. مؤلف در این کتاب با مراجعه به منابع معتبر و اسناد متعدد، شیوه‌های خاصی در ترسیم و معرفی شجره‌های مختلف به کار برده است.

✪ لطیفی نیا، مهشید. اسناد معادن ایران (۱۳۰۰ - ۱۳۲۲ش.). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۷۶.

هدف از نگارش کتاب حاضر، گامی به پیش در جهت شناخت معادن ایران و سوابق مربوط به آن بوده است. در این مبحث، اسناد پس از بررسی در دو بخش عمده کانیهای فلزی و غیرفلزی تفکیک شده و برحسب موضوع و تاریخ از یکدیگر جدا گردیده است. در تنظیم تاریخی اسناد، به امتیازنامه معادن سطح الارضی و نظامنامه معادن اشاره شده است. سپس به تاریخچه و معرفی اسناد، مجموعه اسناد و در بخش دیگر به فهرست موضوعی اسناد شامل کلیات، اسناد معادن فلزی، غیرفلزی و گزارشها پرداخته شده است.

✪ مجموعه مقالات بررسی عوامل مخرب اسناد و روشهای حفاظت و درمان آن. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۷.

کتاب، مجموعه مقالات ترجمه شده‌ای است از نتایج تحقیقات بین‌المللی در زمینه حفاظت، اصلاح و درمان اسناد که در مدیریت مرمت و آماده‌سازی، گردآوری شده است. این کتاب، شامل ۱۲ عنوان مقاله درباره اسیدزدایی حجمی اسناد آرشیوی، بازسازی اسناد و کتب پس از هر حادثه، نگهداری و نرم‌سازی چرم، اسیدزدایی حجمی در کتابخانه ملی، بررسی تخریب بیولوژیکی آثار کاغذی و کنترل عوامل بیولوژیک و غیره می‌باشد.

✪ میرانصاری، علی. اسنادی از مشاهیر ادب معاصر ایران. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۶.

دفتر اول کتاب، اسنادی از مشاهیر ادب معاصر ایران به معرفی سیزده تن از مشاهیر ادبی ایران اختصاص دارد؛ ادیبانی چون آزاد همدانی، ادیب السلطنه سمعی، ادیب الممالک اشرف‌الدین گیلانی، پروین اعتصامی، یوسف اعتصامی، عباس اقبال آشتیانی، اسماعیل امیرخیزی، امیر فیروزکوهی، انجوی شیرازی، ایرج میرزا، ایزد گشسب و احمد بهار، که از زندگینامه، آثار، اسناد، منابع تحقیق و نمونه اسناد تشکیل شده است.

✪ ترابی طباطبایی، سیدجمال. نسبنامه شاخه‌ای از طباطبائیهای تبریز، سازمان اسناد

✘ نیکپور، مجید؛ غفاری نژاد، علیرضا. پیشینه پزشکی کرمان در سدهٔ اخیر (۱۲۸۰-۱۳۷۷).

تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۷.

به مناسبت گرامیداشت بیستمین سال تأسیس دانشگاه علوم پزشکی افضلی پور، در بخشی از این کتاب ضمن یادی از شادروان افضلی پور، پیشینه پزشکی مراکز درمانی و شرح حال پیشکسوتان پزشکی نوین کرمان ذکر شده است و در بخش دوم، به گوشه‌هایی از مسائل پزشکی - بهداشتی و درمانی کرمان دیروز به روایت اسناد اشاره شده است. کتاب پیشینه پزشکی کرمان، دومین اثر از گردآورده‌های مدیریت منطقه کرمان سازمان اسناد ملی ایران می‌باشد که به طبع رسیده است.

✘ کشاورز، فتح‌الله. نامه‌های حکومتی فیروز

میرزا فرمانفرما. تهران: سازمان اسناد ملی

ایران، پژوهشکدهٔ اسناد، ۱۳۷۷.

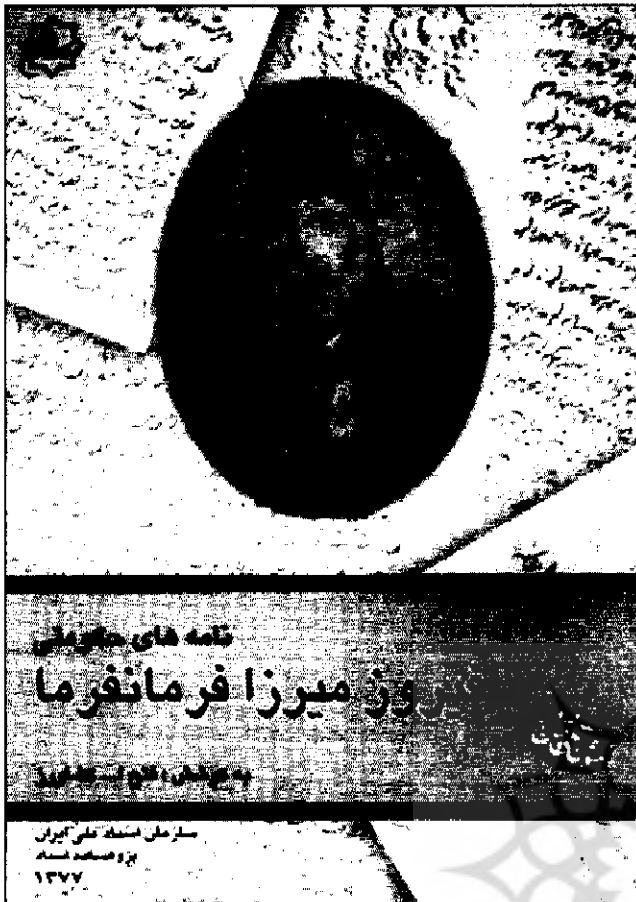
کتاب، شامل ۱۵۹ فقره از نامه‌های فیروز میرزا فرمانفرما به ناصرالدین شاه و برخی از تلگرافهای رجال درجهٔ اول کشور به فرمانفرما و پاسخ تلگرافهاست. در این نامه‌ها، به موضوعاتی چون ساماندهی امور نظامی، مسئولیت امور قورخانه، انتصاب فرماندهان، مشکلات و نواقص توپخانه‌ها و قورخانه‌ها - که خطاب به شاه نوشته می‌شد - پرداخته شده است. فیروز میرزا فرمانفرما، شانزدهمین فرزند ذکور عباس میرزا نایب‌السلطنه است.

✘ میرانصاری، علی. اسنادی از مشاهیر ادب

معاصر ایران، دفتر دوم. تهران: سازمان اسناد

ملی ایران، ۱۳۷۷.

دفتر دوم کتاب مشاهیر ادب معاصر ایران، به ملک‌الشعراى بهار، ادیب، شاعر، سبک‌شناس چیره‌دست، فعال سیاسى و روزنامه‌نگار اختصاص دارد. کتاب از ۷ بخش، زندگینامه، آثار، اسناد پیوست، منابع تحقیق، نمونه اسناد و تصاویر، تشکیل

گردیده است. جهت نگارش کتاب، از اسناد سازمان اسناد ملی ایران، نهاد ریاست جمهوری، اسناد مجلس شورای اسلامی و بایگانی دانشگاه، استفاده شده است.

✘ بدیعی، پرویز. یادداشت‌های روزانه

ناصرالدین شاه (۱۳۰۰-۱۳۰۳ق.). تهران: سازمان

اسناد ملی ایران، پژوهشکدهٔ اسناد، ۱۳۷۸.

ناصرالدین شاه، از معدود سلاطینی است که به ثبت وقایع و خاطرات علاقه‌مند بوده. این یادداشتها، اطلاعات جالبی در زمینهٔ اوضاع جغرافیا و شهر تهران، جریانات جوی، آب و هوا، تاریخ، رجال و شخصیتها، مملکتداری و آداب و رسوم و غیره در اختیار می‌گذارد.

✘ کریمیان، علی. اسناد موقوفات آستان قدس

رضوی در هرات. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۷۸.

وقف، از مصادیق بارز "صدقه جاریه" است و ظرفیت بسیاری برای حل مشکلات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دارد و می‌تواند برای تحقق منافع عمومی، تأمین آسایش و بهبود فعالیتهای جامعه، نقش مؤثری ایفا کند. در این کتاب، اسناد و مدارک مربوط به موقوفه‌های آستان قدس رضوی واقع در هرات افغانستان به طبع رسیده است. شرح روند موقوفات آستان قدس در هرات و خاستگاه وقف در اسلام، مطالب مندرج در کتاب است.

اسناد، ۱۳۷۸.

کتاب، متن خاطرات نصرالله انتظام از چهره‌های سیاسی خاندان پهلوی است که علاوه بر مناصب مهم و متعددی که در وزارت خارجه داشته، به عنوان وزیر مشاور در کابینه علم، سفیر ایران در امریکا، رئیس نخستین کنگره حزب رستاخیز در آن مقطع از حیات سیاسی ایران، نقش آفرینی داشته است. بخش مهمی از این خاطرات، مربوط به وقایع سوم شهریور و اشغال ایران و روابط نگارنده با تیمور تاش، میرزا حسن مستوفی الممالک، علی اکبر داور و محمدعلی فروغی است.

آذری، رضا. در تکاپوی تاج و تخت (اسناد

ابوالفتح میرزا سالارالدوله قاجار). تهران:

سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۸.

کتاب، مجموعه‌ای از زندگینامه و گزیده اسناد مربوط به فعالیتهای فتح الله میرزا سالارالدوله است. وی، سومین پسر مظفرالدین شاه بود که قریب پانزده سال به کمک ایلات و عشایر غرب ایران و حمایت قدرتهای خارجی، قصد تسخیر تاج و تخت پادشاهی داشت، اما موفق به احراز پادشاهی نشد. این دوران پانزده ساله، دوران حساسی در حیات سیاسی ایران محسوب می‌شد. زیرا رقابتهای سیاسی و نظامی قدرتهای روسیه، انگلستان و عثمانی در ایران، تمامیت ارضی و امنیت ملی ایران را کاملاً از بین برده بود و امیدی به اعاده کشور نمی‌رفت. تأثیرات مخرب اقدامات سالارالدوله، سالها گریبانگیر مردم ایران بخصوص مردم غرب کشور بود.

رضوانی، محمداسماعیل؛ قاضیها، فاطمه.

کتاب روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه در سفر

سوم فرنگستان. تهران: سازمان اسناد ملی

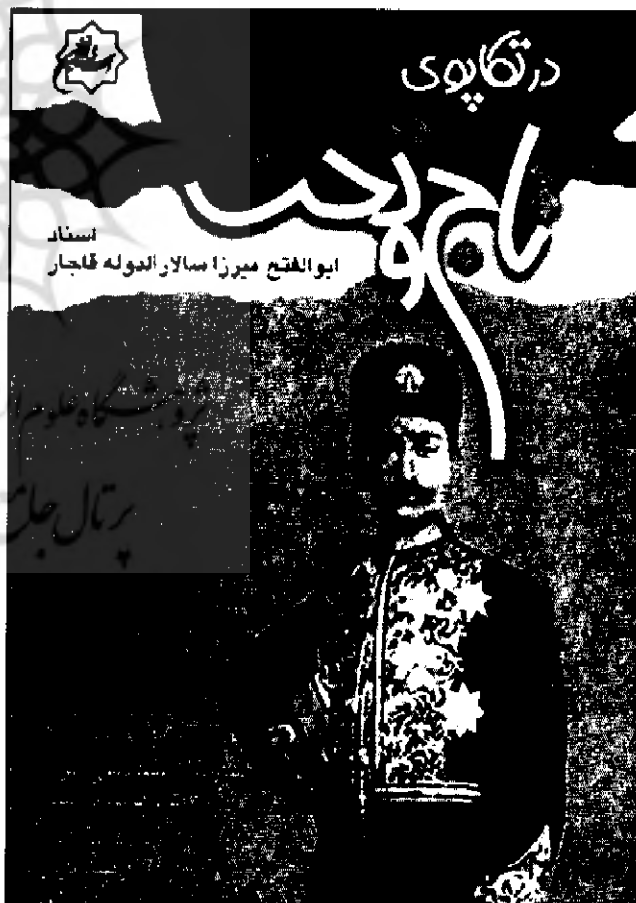
ایران، ۱۳۷۸، ۳ جلد.

علاقة وافر ناصرالدین شاه به نگارش خاطرات روزانه خود، سبب شده تا قسمتی از این خاطرات به سفرهای متعدد داخلی و خارجی او منتهی شود. تمام این یادداشتها به خط

عباسی، محمدرضا؛ طیرانی، بهروز. خاطرات

نصرالله انتظام، شهریور ۱۳۲۰ از دیدگاه دربار.

تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده

خود ناصرالدین شاه نیست. وی، هر فصل را به خط خود آغاز و مابقی را منشیان وی می نوشتند که معروف ترین آنها امین خلوت بوده که عمده سفرنامه های شاه را تحریر می کرده است. عمده مطالب کتاب در طی سفر سوم او به اروپاست.

✘ **میرانصاری، علی. اسنادی از مشاهیر ادب معاصر ایران، دفتر سوم. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۷۸.**

سومین دفتر از مجموعه اسنادی از مشاهیر ادب معاصر ایران، اختصاص دارد به تشریح زندگی علمی و ادبی برخی از فرهیختگان پهنه ادب معاصر ایران از جمله احمد بهمنیار، محمد پروین گنابادی، حسین پژمان بختیاری، ابراهیم پورداود، با استناد به اسناد سازمان اسناد ملی، مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران و خانواده های ایشان.

✘ **شیخ رضایی، انسیه؛ آذری، شهلا. گزارشهای نظمیه از محلات تهران (۱۳۰۳-۱۳۰۵ق.). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۲ جلد.**

با گسترش شهرنشینی و نارسایی شیوه های قدیمی حفظ امنیت، نیاز به ایجاد نهادی جهت تأمین امنیت و نظم در ایران احساس شد. سفر ناصرالدین شاه به فرنگ و استخدام کنت دمونت فورت، شیوه نوینی در تشکیلات و کارکرد نظمیه ایران به وجود آورد. مجموعه حاضر، گزارشهای روزانه با امضای رئیس نظمیه تهران از وقایعی است که از محله دولت شروع و به سنگلج، چالیمیدان، بازار و چهارسوق می پردازد. همین طور گزارشهایی از مراسم روضه خوانی، سخنرانی در تکایا در ایام محرم و رمضان، شرح حال رجال نامبرده شده، فهرست اماکن و اشخاص، فهرست مشاغل و غیره است.

✘ **ترابی فارسانی، سهیلا. اسنادی از مدارس دختران از مشروطه تا پهلوی. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۸، ۲ جلد.**

کتاب حاضر، بررسی اسنادی درباره روند تأسیس مدارس دخترانه از دوره مشروطه تا عصر پهلوی است. گزارشی از وضعیت مدارس در دوران مشروطه، چگونگی تأسیس مدارس، کمبود بودجه، ناتوانی برخی از دانش آموزان در پرداخت هزینه تحصیل، معرفی زنان مؤسس مدارس دخترانه، وضعیت کمی و کیفی مدارس دختران، امور مالی مدارس و بسیاری عناوین مختلف که در این کتاب گنجانده شده است.

✘ **یزدانی، مرضیه. اسناد پست و تلگراف و تلفن در دوره رضاشاه. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۸.**

در این کتاب، اسناد پست و تلگراف و تلفن به عنوان یکی از نهادهای تمدنی دوره رضاشاه، مورد بررسی قرار

گرفته است. اسناد پست در ۷ فصل دربارهٔ سانسور پستی، کارکرد پستخانه‌ها، چاپارهای سیاسی، تمبر، کمپانی هواپیمایی یونکرس، پست بین‌الملل و پست هوایی است. در بخش تلگراف نیز به گسترش خطوط تلگراف و امور اداری، استخدام کارشناسان خارجی، امتیاز خطوط و فعالیت‌های کمپانیهای خارجی و تلگراف بین‌المللی اشاره گردیده و در اسناد تلفن عناوینی چون تلفنگرام، توسعه خطوط تلفن، اختلاف مابین شرکت تلفن و دواير دولتی، کمپانیهای خارجی و تلفن بین‌الملل را می‌توان مطالعه کرد.

□ قاضیها، فاطمه. روزنامهٔ خاطرات ناصرالدین شاه در سفر دوم فرنگستان. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۹.

ناصرالدین شاه قاجار، پادشاه سیاح ایران، اولین سفر

خود را در دوران ولایتعهدی به ایروان کرد. پس از آن به عتبات عالیات و فرنگستان رفت. روزنامهٔ خاطرات ناصرالدین شاه در سفر دوم فرنگستان، از مسیر ارس به آن سوی مرز فراهم شده است. وی از مسکو، لهستان و آلمان بازدید کرد. در آلمان مورد سوء قصد قرار گرفت. سپس به فرانسه، استراسبورگ و اتریش رفت. وی جزئیات سفر خود را اعم از ملاقات با امپراتوران و مقامات لشکری و کشوری، ضیافتها و شب‌نشینیها و شرح باغ و حشها، در این روزنامه توضیح داده است. این کتاب، حاوی ۱۰۶ سند از مکاتبات ناصرالدین شاه با رجال طراز اول، زنان حرم، دخترانش و تصاویر اعظم فرنگستان است.

□ نوائی، عبدالحسین؛ بقایای شیره جینی، محمد. نایب‌باشان بر اساس اسناد. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکدهٔ اسناد، ۱۳۷۹.

کتاب، استناد به اسناد رسمی دربارهٔ نایب حسین کاشی ملقب به سالار اسلام فرزند رشید از تبار طایفهٔ لُر بیرانوند است که با استفاده از ضعف دولت قاجار، قدرتی یافت و برای خود حکومت ترس و چپاول ایجاد کرد.

□ میرانصاری، علی. دو سفرنامه از نیما یوشیج. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکدهٔ اسناد، ۱۳۷۹.

دو سفرنامه از نیما یوشیج، شامل یادداشت‌های روزانه نیماست در مدت پانزده ماه اقامت او و همسرش در شهرهای بارفروش (بابل) و رشت که در سالهای ۱۳۰۷ و ۱۳۰۸ نوشته شده. این سفرنامه‌ها در سه دفتر فراهم آمده و به سازمان اهدا شده و به صورت کتاب کنونی درآمده است.

□ کیانی هفت‌لنگ، کیانوش؛ بدیعی، پرویز. ایران در بحران (۱۳۲۰-۱۳۲۶). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکدهٔ اسناد، ۱۳۷۹.

کتاب ایران در بحران، مجموعه یادداشت‌هایی است که از ۲۶ مهر ماه ۱۳۲۶ تا ۲۵ شهریور ۱۳۲۶ش.، در شهربانی گردآوری و به وزارت کشور و نخست‌وزیری ارسال شده است. غالب گزارش‌های کتاب، مربوط به جنگ جهانی دوم و زمانی است که نیروی متفقین، ایران را اشغال کرده بودند. لذا بیش‌تر اخبار آن، بیانگر اوضاع سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی کشور در آن زمان می‌باشد.

✎ **طاهر احمدی، محمود. اسنادی از اتحادیه‌های کارگری (۱۳۲۱-۱۳۲۲).** تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۷۹.

این کتاب، گردآوری از اسناد فعالیت‌های کارگری در ایران است. دوره‌های نهضت کارگری را به، پیدایش و رشد جنبش کارگری از انقلاب مشروطه تا ۱۳۰۰ش.، دوران سرکوب در حکمرانی رضاشاه، تکامل و شکوفایی از شهریور ۲۰ تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ش.، و سرکوب جنبش از ۱۳۳۲ش. تا انقراض سلطنت پهلوی، تقسیم می‌کنند. بخشی از اسناد این مجموعه، به فعالیت شورای متحده مرکزی اتحادیه‌های کارگران و زحمتکشان ایران مربوط است.

✎ **پدرسون، آن. نگهداری اسناد، ترجمه رضا مهاجر.** تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۸۰.

کتاب حاضر، ضمن بررسی مباحث نظری، تعاریف، واژه‌ها و اصطلاحات در علم نگهداری اسناد، دارای مباحث کاربردی درباره معرفی اسناد و حرفه آرشیو، سازماندهی اسناد، انتقال، تنظیم و توصیف خدمات مرجع، مرمت و غیره است.

✎ **منظورالاجداد، سید محمدحسین. سیاست و لباس (گزیده اسناد متحدالشکل شدن البسه ۱۳۰۷-۱۳۱۸).** تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۸۰.

موضوع متحدالشکل کردن البسه و پیامدهای آن، خشونت و فرهنگ، اسناد محرمانه کشف حجاب، واقعه کشف حجاب و تغییر لباس و کشف حجاب به روایت اسناد در این کتاب مورد بررسی قرار گرفته است.

✎ **یزدانی، مرضیه. اسناد هیئت‌های باستانشناسی در ایران.** تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۸۰.

این کتاب، براساس اسنادی که مؤید حضور هیئت‌های علمی باستانشناسی و حفاری فرانسوی، انگلیسی، آلمانی و امریکایی است، تنظیم و به بررسی علل گرایش اروپائیان به شناخت آثار قدیمی و عتیقه ایران می‌پردازد.

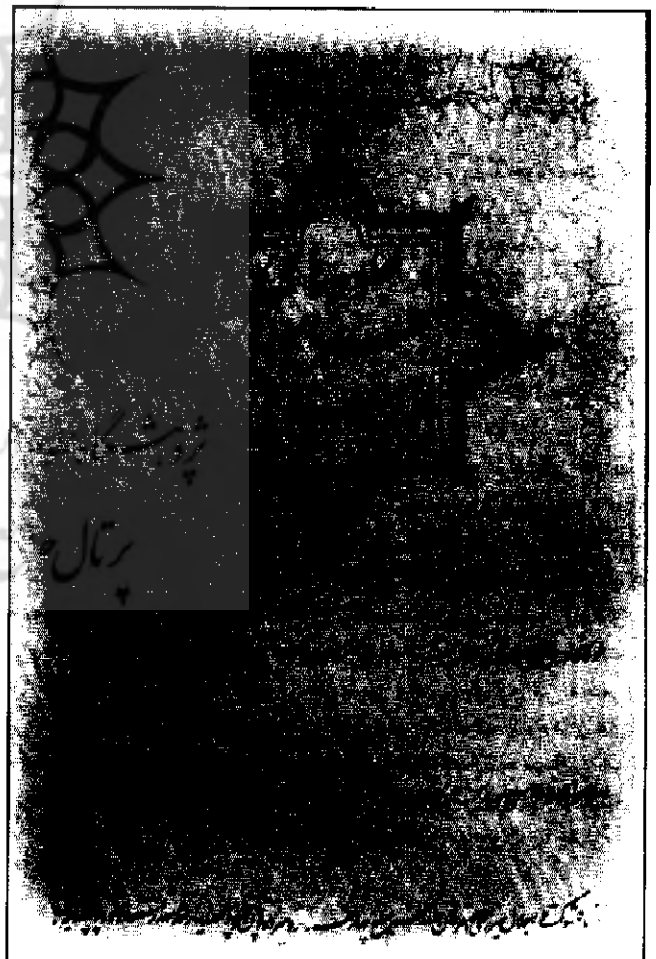
✎ **قاضیها، فاطمه. سفرهای ناصرالدین شاه به**

قم. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۱.

شرح سفرهای کوتاه ناصرالدین شاه به قلم خود وی به شهر قم و توصیف موقعیت جغرافیایی قم می باشد.

☒ شهرستانی، سیدحسین. جلوه های هنر ایرانی در اسناد ملی ایران. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۸۱.

بررسی اسناد خطی موجود در آرشیوها و موزه ها از زوایای گوناگون و تقسیم بندی نوع خط، جنس کاغذ و مرکب، زمان صدور، مقام صادرکننده و به طور کلی بررسی آرایه های هنری اسنادی مشتمل بر فرامین، مصالحه نامه ها، وقفنامه ها، عقدنامه ها و غیره، در این کتاب منظور شده است.

☒ کوهستانی نژاد، مسعود. گزیده اسناد نمایش در ایران، دفتر اول (از انقلاب مشروطیت تا ۱۳۰۴ش.). تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۸۱، ۲جلد.

کتاب حاضر، عوامل متعددی را در رشد و توسعه تئاتر در ایران جستجو و معرفی کرده که از آن جمله، نقش ارزنده هنرمندان ارمنی در اشاعه تئاتر در ایران است. ارائه اسناد نمایش از مرحله تدوین تا اجرای آن، دغدغه های اصلی مفتشان هندی، حق و حقوق مؤلف و مصنف، اقتصاد تئاتر در بازار عرضه و تقاضای محصولات فرهنگی، نقش فرهنگ در امور خیریه و... از موارد مورد بحث در این کتاب است.

☒ میرانصاری، علی. اسنادی از مشاهیر ادب معاصر ایران. تهران: سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۸۱.

کتاب حاضر، به معرفی سیدمحمدعلی جمالزاده، بنیانگذار داستان نویسی در ایران می پردازد که مستند به اوراق، اسناد و دستنوشته های اهدایی اوست که در قالب دفتر چهارم فراهم گردید.

☒ نواشی، عبدالحسین؛ ملکزاده، الهام. دانشجویان ایرانی در اروپا (اسناد مربوط به قانون اعزام محصل از سال ۱۳۰۷ تا ۱۳۱۳). تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۲.

معرفی دانشجویان ایرانی مقیم اروپا و اسناد مربوط به قانون اعزام محصل ایرانی در مقطع تاریخی ۱۳۰۷-۱۳۱۳ش.، اسنادی درباره تسهیلات اقامتی دانشجویان، نظامنامه اشتغال محصلین و غیره.

☒ قاضیها، فاطمه. مراسم دربار ناصری جشن آشپزان (۱۲۸۵-۱۳۱۳ق.). تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۲.

کتاب، شرح مبسوطی از برگزاری جشن آشپزان، یکی از

آئینهای درباری دوره ناصری است که همه ساله از ۱۲۸۵ تا ۱۳۱۳ق. ۱۲۷۵-۱۲۴۸ش.، در آخر فصل ییلاق یعنی اواخر تابستان و اوایل موسم خزان، به اجرا درمی آمد.

✘ **روستایی، محسن. تاریخ طب و طبابت در ایران (از عهد قاجار تا پایان عصر رضاشاه). تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۸۲.**

کتاب، بررسی اخص زوایای مختلف تاریخ پزشکی و شرح حال پزشکان ایرانی در عصر قاجار و پهلوی است. بررسی اسناد مربوط به قوانین طب و طبابت، اعلانهای طبی و صحتی، نظامنامه ها، ایجاد مدارس عالی طب و اوضاع بهداشتی و شیوع بیماریها، شرح حال رجال طبیبان عهد قاجار و رضاشاه است. گفتنی است که اثر یاد شده، کتاب سال شد.

✘ **صلح میرزایی، خدیجه. اسنادی از روابط ایران و ترکیه (۱۳۰۴-۱۳۲۰ش.). تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۲.**

پیروزی انقلاب بلشویکی روسیه در اکتبر ۱۹۱۷ و خطر نفوذ آن به مرزهای مجاور بخصوص ملل آسیا، روابط ایران و ترکیه را - که هر دو از متحدان بلوک غرب بودند - مهم تر کرد. ظهور مصطفی کمال پاشا و تأسیس دولت جدید ترکیه از یک سو و برافتادن قاجارها و به قدرت رسیدن رضاخان در ایران از سوی دیگر، دوره نوینی در روابط میان دو کشور به وجود آورد. با مسافرت رضاشاه به ترکیه و اصلاحات انجام شده در دو کشور و تنفر آتاتورک و رضاشاه از کمونیسم، گرمی روابط را دوچندان کرد، و این کتاب، روابط سیاسی و اقتصادی اکراد و روابط فرهنگی آن روزگار را بررسی کرده است.

✘ **احمدی، حسین. اسنادی از روابط ایران و فرانسه. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۲.**

کتاب حاضر، شامل مجموعه ۳۷۵ سند مربوط به روابط ایران و فرانسه است که نخستین سند آن به زمان بعد از صدور فرمان مشروطیت و آخرین آن به روزهای پایانی حاکمیت قاجاریان در ایران مربوط است. اسناد کتاب، به معرفی مستشاران فرانسوی در امور مالی، اختلاف بین کنسول فرانسه در بوشهر با حکمران منطقه جنوب و صمدخان ممتازالسلطنه - که مدت ۲۱ سال وزیر مختار ایران در پاریس بود - پرداخته است.

✘ **دلفانی، محمود. اسناد سازمان پیشاهنگی در دوره رضاشاه. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۲.**

پیشاهنگی در ایران، ابتدا به شکل تربیت بدنی و ورزش و

در سال ۱۲۹۹-۱۳۰۴ش. به صورت انجمن مؤسس ورزش به ریاست میرزا مهدی ورزنده تأسیس شد. به پیشنهاد علی اصغر حکمت، نام تشکیلات پیشاهنگی مطرح و در مدارس ایجاد شد و نخستین جشن آن در مدرسه دارالفنون برگزار گردید. در بهمن ۱۳۰۶، سازمان پیشاهنگی ایران به رسمیت شناخته شد. استقبال نکردن مردم از پیشاهنگی، مخالفت نیروهای مذهبی با این جریان، کمبود بودجه معارف و... فرایند پیشاهنگی را با رکود مواجه کرد. با واگذاری ریاست عالی پیشاهنگی به محمدرضا پهلوی ولیعهد، فعالیتهای آن گسترش یافت.

✘ **سلطانی، محمدعلی. اوضاع سیاسی، اجتماعی، تاریخی ایل بارزان. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۳، مصور.**

نمونه اسناد. کتاب حاضر، بررسی ایست از وضعیت سیاسی، اجتماعی و... ایل بارزان. بارزان از دو واژه "بار+زان" تشکیل یافته که آن را به معنای جایگاه ثمر و میوه و حاصل معنا کرده‌اند. زیستگاه کنونی ایل بارزان، در شمال عراق ناحیه اربیل قرار دارد که به سه قسمت دیار ربیعه، دیار مضه و دیار بکر تقسیم می‌شود و شامل تیره‌های بروژی، فروری، دوله مدری و شیروانی است. اوج حرکات سیاسی و نظامی و آزادیخواهی ایل بارزان، به ایام تصدیگری شیخ عبدالسلام دوم و پدر ملامصطفی بارزانی برای رهایی از سلطه نظامی عثمانی و پیروزی آنان، بازمی‌گردد. کتاب یاد شده، یکی از منابع تاریخ شناختی محلی ایران و کشورهای همسایه و ایل پژوهی و کردشناسی محسوب می‌گردد.

✘ **زرین کلک، بهناز. اسنادی از روابط ایران و انگلیس (۱۳۲۰-۱۳۲۵ش.). تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۳.**

کتاب حاضر، بر بررسی روابط دو کشور پس از شهریور ۱۳۲۰ و برپایه اسناد استوار است. سیاست دولت انگلستان درباره ایران در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و غیره و فراهم ساختن امکاناتی چون تأسیسات نفت، جاده‌ها، راه آهن و غیره، تنها برای تأمین نیازهای قوای انگلیس در مقام رقیب خود، شوروی بوده است و بس.

✘ **طیرانی، بهروز. اسناد احزاب سیاسی ایران (حزب توده ایران). تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۴، ۲ جلد.**

این کتاب، مجموعه‌ای است از اسناد حزب توده ایران در دهه ۱۳۲۰ که از میان نزدیک به ۲۲۰۰ پرونده با بیش از ۲۰۰۰۰ برگ سند گزینش شده است. کتاب، نکات بسیار مهمی درباره عملکرد حزب توده در شهرها و آبادیها دارد.

✘ **نوائی، عبدالحسین؛ ملک‌زاده، الهام. روزنامه**

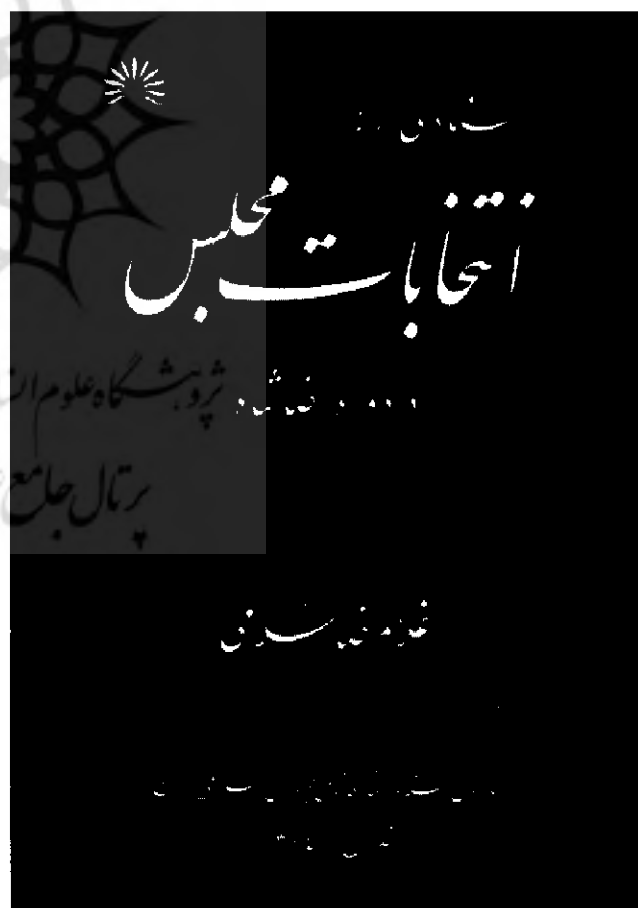
خاطرات ناصرالدین شاه. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۴.

روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه از محرم تا شعبان ۱۳۰۶ق.، جدیدترین کتاب منتشر شده در این باره است. توصیف مراسم عزاداری ماه محرم، بیان مسائل مربوط به امور دیوان و دولت و رسیدگی به آنها، بازدید از افواج نظامی و سرکشی به قشون و رفتن به شکارگاههای اطراف تهران مانند دوشان تپه و جاجرود و بسیاری مطالب دیگر است که شاه بدانها پرداخته است.

سلامی، غلامرضا. اسنادی از انتخابات

مجلس در دوره رضاشاه. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۴.

کتاب، اسنادی است از انتخابات مجلس در دوره

رضاشاه، حاوی ۶۹۲ سند و متن قانون انتخابات مجلس شورای ملی مصوب ۲۹ مهرماه ۱۲۹۰ش. که چگونگی انتخابات مجلس را طی سالهای ۱۳۰۰ تا ۱۳۲۰ش. نشان می دهد. اسناد متعلق به سالهای ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۴ش.، دربرگیرنده مطالب مربوط به برگزاری آزادانه انتخابات و جلوگیری از دخالت مأموران دولت است و قسمتی نیز حاوی شکایت مردم از مداخله مأموران دولتی در انتخابات می باشد. بخشی دیگر از اسناد، بیانگر تلاش دولت به منظور ترغیب مردم به شرکت در انتخابات ادوار مجلس و دخالت دولت در انتخاب نمایندگان مجلس می باشد.